

Bestuursverslag 2016

Het thema ‘verduurzaming’ liep als een rode draad door de activiteiten van de Protestantse Kerk Amsterdam. Hoe kunnen de ruim twintig wijkkerken en pioniersplekken vanuit het Evangelie zichtbaarder worden in de stad en (nog) beter inspelen op de behoefte aan zingeving en levensverdieping van randkerkelijken en buitenkerkelijken? En hoe kunnen de wijkkerken in de stadsdelen (regio’s) door samenwerking en resultaatverbetering hun werk verduurzamen en in 2018 een sluitende begroting realiseren? Het thema was niet alleen de basis voor het verandertraject Koers maar ook voor de werkgroepen die zich bezighielden met de toekomst van pionieren en kerkvernieuwing en het opstellen van een nieuw meerjaren-beleidskader.

Koers

Onder de titel Koers is de Protestantse Kerk Amsterdam een intensief verandertraject ingegaan waarin de wijkkerken en pioniersplekken toewerken naar een toekomstbestendige kerk.

Per stadsdeel (regio) gingen de koerswerkgroepen hier verder over in gesprek, ondersteund door professionele procesbegeleiders. De regio’s werd gevraagd om een toekomstvisie op te stellen met zo concreet mogelijke ideeën en plannen ten aanzien van: de vieringen, een gevarieerde kerkelijke presentie, de samenstelling van het professionele team, de gebouwen, de financiën en de communicatie. De stuurgroep maakte hiertoe voor iedere regio een handreiking op maat. In het najaar gingen afgevaardigden van het moderamen van de Algemene Kerkenraad (MAK) en het dagelijks bestuur van het College van Kerkrentmeesters (DB CKR) bij de Koerswerkgroepen langs om de voortgang te bespreken.

Koers gaat uit van drie urgenties:

- De geestelijke urgentie - hoe kan de kerk beter inspelen op de vragen en zorgen die leven in de buurt en in de stad en via een gevarieerder aanbod aan vieringen en activiteiten het Evangelie toegankelijk maken voor meer doelgroepen?
- De financiële urgentie - hoe kunnen de wijkkerken, de stedelijke projecten en het kerkelijk bureau de komende drie jaar een gezonde financiële huishouding realiseren?
- De urgentie van solidariteit – kunnen de wijkkerken en pioniersplekken via onderlinge solidariteit elkaar helpen bij het realiseren van hun toekomstvisies?

In diverse regio’s werden gemeentebijeenkomsten gehouden om deze thema’s in een breder verband te bespreken. Ten behoeve van het gesprek over de geestelijke urgentie kwam werkmateriaal beschikbaar in de vorm van een film met werkboek onder de titel ‘As en vuur’. Het nadenken over en werken aan Koers en kerkvernieuwing vergde in combinatie met het ‘gewone’ kerkenwerk veel energie van de Koerswerkgroepen, de kerkenraden, de pioniers en professionals en vele andere kerkvrijwilligers.

Uit de regio’s

Wijkkerken en pioniersplekken zorgden, al dan niet in samenwerking, voor een breed aanbod aan vieringen en activiteiten voor uiteenlopende doelgroepen, op zondag en doordeweeks. Het diaconaat en het jongerenwerk zijn aandachtsvelden waarvoor wijkkerken binnen de regio elkaar steeds beter weten te vinden. Zij worden daarbij ondersteund door de diaconaal opbouwers en de jeugdwerkers die veelal regionaal opereren. Ook op het gebied van communicatie lijkt samenwerking steeds aantrekkelijker te worden. Half mei vierde de Thomaskerk haar vijftigjarig bestaan. In de Nieuwendammerkerk en de Muiderkerk gingen interim-predikanten aan het werk. De jaarlijkse Kerk en Moskeeloop in Amsterdam-Noord, een initiatief van de Nieuwendammerkerk, vond in een gewijzigde opzet plaats van 10 tot 12 juni. Op 19 juni vierde ds. Rob Visser, predikant van de Binnenwaai en stadsdominee, op IJburg zijn veertigjarig ambtsjubileum. Onder veel belangstelling van pers en publiek werden begin september de orgelluiken van de Westerkerk, beschilderd door de 17-eeuwse meester Gerard de Lairesse, naar het Rijksmuseum Twente in Enschede vervoerd. Daar vormden zij de topstukken van een

overzichtstentoonstelling over De Laresse. Het bijzondere transport haalde zelfs het NOS-journaal. Begin juli kon op initiatief van de pioniersplek Nieuw-Westenwind en de daarin samenwerkende wijkkerken een *Parentshouse* worden geopend dat onderdak biedt aan gescheiden ouders en hun kinderen. Op 18 november vond in de Thomaskerk de jaarlijkse Nacht van de Bijbel plaats. Ds. Evert Jan de Weijer en presentator Wilfred Scholten gingen ditmaal met Huub Oosterhuis, Inez van Oord, Joël Voordewind en Franca Treur in gesprek over hun favoriete Bijbeltekst. De kerkelijke feesten Pasen en Kerst trokken dankzij de stedelijke campagnes en feestelijke activiteiten van de wijkkerken weer veel bezoekers van buitenaf naar de kerken. Veel belangstelling was er ook voor de kerstwandeling door de Amsterdamse binnenstad op 15 december, georganiseerd door stadspredikant Rob Visser in samenwerking met drie PKA-binnenstadskerken.

Predikanten: welkom en afscheid

In de predikantenformatie van de PKA traden nogal wat veranderingen op. In april nam ds. Véronique Lindenburg afscheid van de Nieuwendammerkerk, eind mei ds. Robert Jan Bakker van wijkgemeente Osdorp-Sloten en in juli ds. Julia van Rijn van de Muiderkerk. Dientengevolge gingen in de betreffende wijkkerken commissies aan de slag om profielen op te stellen voor de wijkkerk, de regio en de te zoeken nieuwe predikant. Zondag 19 juni was in de Keizersgrachtkerk de intrededienst van ds. Wielie Elhorst. Hij werd aan de PKA verbonden als predikant met bijzondere opdracht voor de LHTB-gemeenschap. Ds. Jessa van der Vaart nam zondag 28 augustus afscheid van de VVP-gemeente en deed zondag 4 september haar intrede bij de Oude Kerkgemeente. Zondag 2 oktober vond in de Elthetokerk de feestelijke intrededienst plaats van ds. Rosaliene Israël als predikant met bijzondere opdracht: het begeleiden van christelijke gemeenschappen die verbonden zijn met de PKA. Ds. Marleen Blootens kreeg een vervolgaanstelling als predikant voor Amsterdam-Oost met als aandachtsgebied de Elthetokerk.

Stedelijke activiteiten

De nieuwjaarsreceptie op 8 januari vond plaats op een bijzondere locatie: een houten kerkje dat speciaal voor deze gelegenheid in het Ed Pelsterpark tegenover de Binnenwaai, de kerk op IJburg, was opgebouwd. Dit in het kader van het vijfjarig bestaan van de Binnenwaai. In de stedelijke Paascampagne lag de nadruk op Palmzondag, een feest dat veel jonge gezinnen trekt. Op 3 april ging bij de Regenbooggemeente in De Ark een Regenboogvlaggen-actie van start. Diverse wijkkerken kochten een regenboogvlag die zij gedurende het evenement Euro Pride Amsterdam, van 24 juli tot 7 augustus, aan het kerkgebouw bevestigden. Op de eerste zondag van dat internationale LHTB-evenement vond een oecumenische openluchtdienst in het Vondelpark plaats. ‘Veranderend Nederland, tussen angst en vertrouwen’ was het thema van een conferentie op 21 mei van de PKA-beleidsgroep Verbinden en Versterken. Welmoet Boender van het Leiden Islam Outreach Programme, Rasit Bal, voorzitter van het Contactorgaan Moslims en Overheid en Joke van Saane, hoogleraar Onderwijs Theologie en Godsdienstpsychologie aan de VU hielden een korte lezing waarna de ruim 70 deelnemers uit allerlei geloofsrichtingen met elkaar in gesprek gingen over Nederland als immigratieland. Zaterdag 25 september nam de PKA deel aan de manifestatie ‘Samen Een’ op de Dam, waarbij tientallen kerken en geloofsgroepen de veelkleurigheid van de Amsterdamse geloofswaaier presenteerden. Op 9 oktober vond in het Bijbels Museum de eerste Bart Robbers-lezing plaats, georganiseerd door het museum, het Vermeulen Brauckmanfonds en de PKA. Filosoof en columnist Stephan Sanders en oud-politica Mirjam Sterk spraken als moderne profeten over de toekomst van religie in de stad. Zondag 30 oktober werd in de Oude Lutherse Kerk aan het Spui het Lutherjaar geopend. De Protestantse en de Lutherse Kerk Amsterdam trekken in dit jubileumjaar ter gelegenheid van 500 jaar Reformatie samen op onder het thema ‘Tegendraads’. In gesprekken met de Nieuwe Poort, het huis voor ontmoeting en inspiratie op de Zuidas, kwam naar voren dat beide partijen voelen voor een concretere vorm van samenwerking, bijvoorbeeld in de vorm van studiebijeenkomsten en leertrajecten. De samenwerking van de PKA met de Vrije Universiteit in het brede levensbeschouwelijke platform NEWConnective bleek bijzonder succesvol. Namens de PKA is studentpastor Riekje van Osnabrugge actief in het professionele team van

het platform, dat een stevige positie heeft verworven in de Amsterdamse studentenwereld. Kerk in Mokum, het publieksmagazine van de PKA, kwam tien keer uit in een oplage van 5500. Met ingang van 2016 komt de maandelijkse katern Agenda uit in drie edities: Centrum/Zuid, Noord/Oost en West/Nieuw-West. In december nam Bram Schriever afscheid van de PKA als directeur van het kerkelijk bureau en ambtelijk secretaris van de Algemene Kerkenraad.

Verduurzaming pioniersplekken

De Taakgroep Pioniersbegeleiding verdiepte zich in de vraag hoe de PKA het kerkvernieuwingsbeleid kan verduurzamen. Op basis van de ervaringen die de PKA in de afgelopen jaren heeft opgedaan, werd besloten tot een meersporenbeleid met drie typen kerkvernieuwing: vernieuwende projecten van wijkgemeenten, projecten gericht op nieuwe vormen van kerkelijke presentie en pioniersplekken gericht op nieuwe gemeenschapsvorming. Daarnaast werd besloten dat vanaf 2017 per jaar gemiddeld twee pioniersplekken van de PKA van start gaan, mits deze plekken ook door de PKN financieel ondersteund worden. Deze 'pioniersplekken nieuwe stijl' onderscheiden zich van de bestaande pioniersplekken door een veel bescheidener budget en een kleine aanstelling voor de pionier, maar wel voor een langere periode: 7 in plaats van 3 jaar.

Uit de besturen

Algemene Kerkenraad

De Algemene Kerkenraad kwam zes keer bijeen. In de januari-vergadering werd aan de hand van stellingen gediscussieerd over het ontwikkelen van multidisciplinaire teams in de regio's en de functie van het kerkgebouw voor het gemeente-zijn. Ook werden de Begrotingen 2016 van de PKA en de Diaconie vastgesteld. In de maartvergadering kwam het pamflet GroeiRuimte van de Kerngroep Jeugd uitgebreid aan bod. Uitgangspunt van GroeiRuimte is om te komen tot een kerk waarin iedereen, dus ook kinderen en jongeren, zich gezien en gewaardeerd voelen. Op zaterdag 14 mei kwam de AK bijeen voor een 'heidag' om elkaar beter te leren kennen en het functioneren van de AK te bespreken. In themagroepen gingen de deelnemers met elkaar in discussie over dynamiek en effectiviteit van de vergaderingen en de afstemming van de AK met het moderamen. In de mei-vergadering werd de Jaarrekening 2015 van de PKA vastgesteld, ging de AK akkoord met het beroepen van een predikant voor Nieuw-West met aandachtsgebied wijkgemeente Osdorp-Sloten, met het aanstellen van een interim-predikant en tijdelijke pastorale ondersteuning voor Noord-Nieuwendammerkerk en met het beroepen van een predikant met een bijzondere opdracht voor de LHTB-gemeenschap. Ook kregen twee Durffondsaanvragen groen licht, voor een predikant ter begeleiding van aan de PKA gelieerde christelijke leefgemeenschappen en de aanvraag 'Noorderkerk als huis voor de ziel'. In de juni-vergadering stemde de AK in met het beroepen van een predikant voor Oost, aandachtsveld Muiderkerk en met het beroepen van een predikant met een bijzondere opdracht voor de begeleiding en inbedding van aan de PKA gelieerde christelijke gemeenschappen. In deze vergadering werd ook de Jaarrekening 2015 van de Diaconie vastgesteld en kwam het studentenpastoraat in Amsterdam aan de orde. In de vergadering van september was de verduurzaming van pionieren en andere vormen van kerkvernieuwing hoofdonderwerp. De AK stemde in met de beëindiging van het Vitaliseringsfonds. In de laatste vergadering van het jaar stemde de AK in met de Durffondsaanvragen voor 'duurzaam contact met 18-25 jarigen' en de voortzetting van de pioniersplek Zinnig Noord. In deze vergadering stelde de AK de Begroting 2017 voor PKA en Diaconie vast.

College van Kerkrentmeesters

Het College van Kerkrentmeesters kwam viermaal bijeen. In januari was er in plaats van een gewone vergadering een themabijeenkomst met workshops over fondsenwerving, het kunstbeleid van de PKA en personeel & organisatie. In de mei-vergadering besloot het college onder meer tot het vormen van reserves voor kerkvernieuwing en voor renteverevening en stelde het de PKA-Jaarrekening 2015 vast. In de maartvergadering informeerde de Werkgroep Meerjarenbegroting het CKR over de stand van zaken.

Via de meerjarenbegroting werken de wijkkerken aan een resultaatverbetering van 3% per jaar. In groepsgesprekken kwam aan bod hoe de wijkkerken dit kunnen realiseren. In deze vergadering werden de eerste resultaten van Actie Kerkbalans 2016 gepresenteerd. Omdat het aantal gevers opnieuw was gedaald, organiseerde het Kerkelijk Bureau een aantal belavonden om niet-betalers telefonisch aan de actie te herinneren. Ook in de septembervergadering kwamen de vorderingen omtrent de meerjarenbegroting aan bod. Niet alleen de wijkkerken, ook de stedelijke activiteiten en het Kerkelijk Bureau moeten gaan voldoen aan de eerder genoemde 3%-regeling. In dit verband stelde het DB CKR een onderzoek in naar het functioneren van het Kerkelijk Bureau. In de septembervergadering informeerde de penningmeester het college over de eerste uitkomsten van dit onderzoek. In deze vergadering was ook ruimte voor de voorbereiding van Actie Kerkbalans 2017. Het CKR stemde in met het reglement voor een stedelijke wijkkascontrolecommissie die in actie kan komen als de gebruikelijke regeling spaak loopt. In november werden diverse Durffonds aanvragen besproken en met positief advies doorgeleid naar de AK. De penningmeester presenteerde de Meerjarenbegroting 2017 – 2019, waarbij hij constateerde dat de doelstelling van 3% resultaatverbetering voor de PKA als geheel gehaald werd.

Combi-vergaderingen PKA en Diaconie

De moderamina van AK, CKR en Diaconie kwamen vijf keer bijeen. In februari bespraken zij het beleidsdocument ‘Kerk 2025’ van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). In april kwam het thema ‘verduurzamen van kerkvernieuwing’ aan de orde. Voor de combi-vergaderingen in september en november stond het Koers-proces op de agenda. Begin oktober namen afgevaardigden uit de drie moderamina deel aan een kennismakingsgesprek met ds. René de Reuver, de nieuwe scriba van de PKN. In december bogen de bestuurders zich over de eerste opzet voor een nieuw beleidskader en over een gezamenlijke communicatiestrategie voor PKA en Diaconie.

Vooruitblik

In mei ging een werkgroep met deelnemers uit de wijkkerken, scriba Julia van Rijn en predikant/pionierbegeleider Bas van der Graaf aan de slag met een nieuw beleidskader voor 2017-2021. Hierbij werd aansluiting gezocht bij het Koers-proces. Niet om dit toch al arbeidsintensieve traject verder te belasten, maar om het te voeden en inspiratie te bieden. De werkgroep plaatste het *ecosysteem van het evangelie voor de stad* in het hart van het nieuwe kader. Het ecosysteem, dat afkomstig is van de Amerikaanse theoloog Tim Keller, helpt de stad en de kerk in één verband te zien en is een goede manier om de religieuze behoefte in de stad in kaart te brengen. Daarnaast zette de werkgroep de belangrijkste trends in de stad op een rij. Hoe kunnen de kerken daarop inspelen, in de buurt en in de regio, in samenwerking met andere kerken en organisaties? Het belang van een beter zichtbare kerkelijke presentie in de stad Amsterdam loopt als rode draad door het nieuwe beleidskader. Om zo beter in te kunnen spelen op de interesse voor levensbeschouwing en religie, die ook bij jonge generaties weer toe lijkt te nemen. Hoe kunnen de PKA-kerken en pioniersplekken deze zinzoekers bereiken met het verhaal van God en mensen? Want bij alle activiteiten en ontwikkelingen van de Protestantse Kerk Amsterdam staat één ding voorop: het Evangelie is het meer dan waard om door te geven. Dat is en blijft onze belangrijkste drijfveer.

Julia van Rijn,
scriba